

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ**

**Науково-дослідний центр
службово-бойової діяльності Національної гвардії України**

**Науково-дослідна лабораторія
забезпечення службово-бойової діяльності
Національної гвардії України**

**ЗБІРНИК ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ
ІХ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

**“Актуальні питання забезпечення службово-
бойової діяльності військових формувань та
правоохоронних органів”**

*29 жовтня 2020 року
м. Харків*

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ**

**Науково-дослідний центр
службово-бойової діяльності Національної гвардії України**

**Науково-дослідна лабораторія
забезпечення службово-бойової діяльності
Національної гвардії України**

**Збірник тез доповідей
ІХ Всеукраїнської
науково-практичної конференції**

**“Актуальні питання забезпечення службово-
бойової діяльності військових формувань та
правоохоронних органів”**

*29 жовтня 2020 року
м. Харків*

Слюсар В.І. Експертні спільноти НАТО з розвитку спроможностей C2ISR	288
Слюсар В.І. Ключевые направления развития радиолокационной техники	291
Сметанкіна Н.В., Угрімов С.В., Родічев Ю.М., Костюк В.О., Довгань Г.К., Шевченко О.С., Немерцева Н.В. Кулестійке скління літальних апаратів та наземної техніки. Проблеми проектування та виготовлення	294
Споришев К.О., Луньов О.Ю. Пропозиції щодо використання телевізійного сигналу у якості навігаційного сигналу для безпілотних авіаційних комплексів	297
Сурков О.О. Рекомендації щодо науково-технічного супроводження розроблення перспективних засобів (носіїв спроможностей) військ (сил)	298
Стах Т.М. Аналіз проблемних питань системи логістичного забезпечення	300
Степанов С.С., Поповченко О.М., Блажко А.С. Система об'єктивного контролю удосконалена доповненою реальністю в підготовці механіків-водіїв	302
Стрижак О.Є., Чепков Р.І. Наративний дискурс як основа трансферу знань	303
Сухар В.В. Застосуванні БПЛА для ведення розвідки мінної обстановки, пошуку саморобних вибухових пристроїв та окремо встановлених мін	305
Тарасов Ю.В., Молодан А.О., Власенко О.В., Вязеленко В.К., Устинов А.С. Оцінка залишкового напрацювання до відмови деталі з тріщиною в двигуні з відключеними циліндрами	306
Телепа М.В., Ковтун А.В. Розроблення методики обґрунтування вимог до захищеності бойової колісної техніки	308
Телепа М.В., Ковтун А.В. Розрахунок параметру швидкості тралення колійним мінним тралом	309
Ткачук М.А., Грабовський А.В., Ткачук М.М., Рікунов О.М. Загальні підходи до забезпечення контактної міцності елементів машин військового та цивільного призначення	310
Ткачук П.О. Особливості безпілотної кампанії у Пакистані	314
Trach I. System for determining the direction to the source	316
Троценко О.Я., Кізло Л.М., Юрченко Р.В. Роль сучасних високотехнологічних засобів навчання для удосконалення бойової підготовки військ	317
Узлов Д.Ю., Гармаш В.П. Використання роя дронів при масових заворушеннях	320
Узлов Д.Ю., Струков В.М. Концепція побудови спеціального програмного забезпечення оперативного центру в реальному часі Національної гвардії України на базі технологічних рішень	

STANAG 7023 - NATO Primary Imagery Format;
STANAG 7024 - NATO Imagery Air Reconnaissance Tape Recorder Standard;
STANAG 7074 - Digital Geographic Information Exchange Standard (DIGEST);

STANAG 7085 - Interoperable Data Links for ISR Systems (NR);

STANAG 7149/APP-11 NATO Message Catalogue;

STANAG 7194 - NATO Imagery Interpretation Rating Scale (NIIRS).

В цілому зазначена сукупність стандартів та їх інтегрований опис в STANREC 4777 є досить вдалою спробою сформуванню цілісної системи нормативних документів щодо ISR як складову системи систем стандартів НАТО, запропонованої автором у 2014 р. За схожим принципом (інтегральний документ та система деталізуючих стандартів і настанов за ключовими напрямками) доцільно було б розробляти й родину систем стандартів (Family of Systems) в усіх групах 2-го та 3-го рівнів CNAD. Досвід участі у засіданнях груп CNAD свідчить, що методологічний підхід JCG ISR є одним з небагатьох прикладів системного підходу для формування системи стандартів НАТО і має бути поширений як зразок серед інших експертних спільнот CNAD.

На завершення слід зазначити, що JCG ISR також тісно співпрацює з промислово-дорадчою групою НАТО (NIAG) та Організацією НАТО з науки і технологій (STO). Зокрема, у контексті JISR перспективним напрямом досліджень STO є штучний інтелект та машинне навчання як засіб класифікації розвідданих і забезпечення прийняття ефективних управлінських рішень.

УДК 621.391

Слюсар В.И., д.т.н., профессор, главный научный сотрудник-начальник группы главных научных сотрудников ЦНИИ ВВТ ВС Украины

КЛЮЧЕВЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЯ РАДИОЛОКАЦИОННОЙ ТЕХНИКИ

Важной составляющей процесса оборонного планирования является разработка долгосрочных аспектов (ЛТА) развития возможностей войск, в том числе вооружения и военной техники (ВВТ). В феврале 2020 г. Организация НАТО по вопросам науки и технологий (STO) обнародовала программный документ, в котором идентифицированы прорывные технологии на период до 2040 г. Этот документ призван стать отправной точкой для очередного этапа уточнения ЛТА в отношении развития ВВТ. Опираясь на методологию, заложенную в основу указанных подходов, автором определены ключевые направления развития радиолокационной техники ПВО и соответствующих технологий на долгосрочную перспективу. Исходным пунктом при этом стала идентификация перспективных угроз и прогнозных сценариев применения средств воздушного нападения, что позволило выделить в качестве главного тренда в развитии техники ПВО создание многофункциональных

радиолокационных станций (РЛС) различного класса. Примером такого рода может быть РЛС GM200 ММ/С от компании Thales, способная обеспечить решение задач борьбы с БПЛА, уничтожения мин и артиллерийских боеприпасов в полете (миссия Counter- Rocket, Artillery, Mortar (C-RAM)). Вместе с тем, перечень объектов поражения в режиме C-RAM следует расширить на планирующие бомбы и ракеты, запускаемые с БПЛА, барражирующие боеприпасы (loitering munitions), воздушные минные поля, а также гиперзвуковые ракеты.

В числе технологий РЛС, существенных для обнаружения перспективных целей, основной акцент должен быть сделан на передовых антенных архитектурах. Прежде всего, речь идет о невращающихся антенных системах на основе многопанельных цифровых антенных решёток (ЦАР), которые позволяют: избежать доплеровского смещения частоты, обусловленного вращением антенны, обнаруживать цели с минимальной скоростью движения и отслеживать высокоманевренные цели; получить высокую скорость сканирования пространства и чрезвычайно высокий темп обновления сопровождаемых трасс, обеспечить независимую скорость сканирования для коротких форм сигнала и сигналов со сравнительно большой продолжительностью во времени; формировать выделенные лучи и их пучки при непрерывном сканировании; реализовать полусферическое покрытие, без мертвых зон (“конусов тишины”, cone of silence), характерных для традиционных радаров; совместить обнаружения целей с их классификацией на основе искусственного интеллекта для распознавания мини-БПЛА, птиц и т.п.; получить максимально возможный динамический диапазон для эффективного подавления помех, достичь прецизионной радиоэлектронной защиты.

В сфере радиочастотных технологий основное внимание уделяется:

- возможности достижения высокой плотности мощности передатчиков благодаря применению галлий-нитридных транзисторов с алмазной подложкой; радиочастотным ASIC, системам на кристалле и радарам на чипе; внедрению радиофотонных технологий для реализации широкополосных радиоканалов, которые обеспечивают большую эффективность действия в условиях помех и повышенную точность измерения параметров сигналов; снижению фазовых шумов для эффективной радиоэлектронной защиты, обеспечения обнаружения малоразмерных целей и уменьшения ложных тревог; существенному сокращению времени переключения аналоговых ключей (модуляторов) для достижения чрезвычайно короткой минимальной дальности действия импульсных доплеровских радаров; применению в одной антенне непрерывного и импульсного излучений для доплеровской селекции целей и интеграции радарно-коммуникационных сервисов; использованию подрешёток и множества распределенных приемников/экстракторов сигналов для улучшения фазового шума.

Относительно цифровой обработки сигналов сохранится интерес к: технологиям Massive MIMO (множественный вход – множественный выход);

разработке специальных банков доплеровских фильтров для улучшения обнаружения целей, движущихся с малой скоростью; автоматической адаптации формы сигналов (оптимизация продолжительности, времени задержки) и лучей сопровождения целей; обработке сигналов с растяжением (stretch processing); фильтрации сигналов, отраженных от ветровых электрогенераторов и обнаружению сигналов, отраженных от винтов БПЛА, на основе анализа микродоплеровских сигнатур; поиску улучшенных алгоритмов сопровождения трасс (использование взаимодействия нескольких моделей движения целей (Interacting Multiple Model), отслеживание множественных гипотез при сопровождении (Multiple Hypothesis Tracker), опосредованное сопровождение элементов групповых целей методом “ближайший в мире сосед” (Global Nearest Neighbor), отслеживание цели до ее обнаружения; распределённое сопровождение (Fusion tracker) с помощью сочетания данных видеокамер, станций радиотехнической разведки, нескольких активных радаров); расширенной оценке параметров целей после взятия на сопровождение на основе нейроморфной нечеткой логики, искусственного интеллекта и машинного обучения.

Большие ожидания на рынке встраиваемой компьютерной техники связаны с принятым в 2020 г. стандартом SOSA, который должен заполнить нишу, пустующую после отмены в 2019 г. стандарта НАТО на шину VME для сухопутных платформ (STANAG 4455). Такое масштабирование закладывает основы для доминирования VPX-подходов в военной технике ещё в течение 10 - 15 лет, тем более, что встраиваемые VPX-модули совместимы с цифровыми архитектурами транспортных средств NGVA (НАТО), VICTORY (США).

В многофункциональных (MultiMission) РЛС упомянутые задачи борьбы с БПЛА (C-UAV) должны решаться одновременно с другими заданиями: обзор наземной и надводной поверхностей для противодействия наземным роботизированным платформам (Counter-UGV) и надводным безэкипажным аппаратам (Counter-USV); локализация огневых средств (Weapon Location) с точностью 1- 6 м для решения задач C-RAM совместно с артиллерийскими подразделениями и обеспечение их метеоданными (скорость и направление ветра на разных высотах), в том числе с оценкой скорости ветра по изменениям траекторий и точек падения боеприпасов; комбинация общего обзора воздушного пространства с управлением огнём (интеграция ведения объёмного поиска и сопровождения трасс, наведение лазерных средств поражения); реализация всех указанных функций в движении (On-The-Move, OTM) для повышения живучести и уклонения от атак БПЛА, интеграция с акустической и панорамной оптоэлектронной разведкой.

При этом под отсутствием многорежимности в РЛС следует подразумевать коммутацию нескольких режимов во времени, без наличия их одновременной реализации.

Среди внедренных и важных на перспективу технических решений необходимо указать так называемые 3D-дисплеи, отображающие траектории

полета целей в пространстве в трехмерном виде, на фоне цифровой 3D-карты местности высокого разрешения. Заслуживают внимания перспективные методы передачи данных – протоколы DDS-TSN, MQTT-SN, обеспечивающие жесткую синхронизацию в реальном масштабе времени при работе РЛС в многопозиционном режиме. В целом, в качестве прорывных направлений, в которых будет разворачиваться прогресс радиолокационной техники, следует отметить искусственный интеллект, большие данные, автономность и квантовые технологии. При этом нейронные сети при определенных условиях могут обеспечить выигрыш в точности оценивания параметров сигналов и координат их источников по сравнению с традиционными вычислительными методами в условиях воздействия.

УДК 539.3

Сметанкіна Н.В., д.т.н., с.н.с., завідувач відділу вібраційних і термоміцнісних досліджень Інституту проблем машинобудування ім. А.М. Підгорного НАН України, **Угрімов С.В.**, д.т.н., с.н.с., провідний науковий співробітник Інституту проблем машинобудування ім. А.М. Підгорного НАН України, **Родічев Ю.М.**, к.т.н., с.н.с., завідувач відділу міцності конструкцій з крихких матеріалів Інституту проблем міцності ім. Г.С. Писаренка НАН України, **Костюк В.О.**, головний конструктор по планеру ДП “АНТОНОВ”, **Довгань Г.К.**, завідувач відділу ДП “АНТОНОВ”, **Шевченко О.С.**, голова наглядової ради ТОВ “Спецтехскло А”, **Немерцева Н.В.**, заступник директора по виробництву ТОВ “Спецтехскло А”

КУЛЕСТІЙКЕ СКЛІННЯ ЛІТАЛЬНИХ АПАРАТІВ ТА НАЗЕМНОЇ ТЕХНІКИ. ПРОБЛЕМИ ПРОЕКТУВАННЯ ТА ВИГОТОВЛЕННЯ

До скління транспортних засобів висувається цілий ряд різноманітних вимог, в основі яких лежать умови їх безпечної та надійної експлуатації. Скління наземних транспортних засобів має витримувати вітрові та ударні навантаження. До скління спеціальних автомобілів, військової техніки висуваються особливі вимоги з куле- та ударостійкості, а також стійкості до впливу вибухових ударних хвиль. Ще більш жорсткі вимоги висуваються до скління літальних апаратів, яке повинне витримувати зіткнення з птахом, надлишковий тиск у кабіні та електрообігрів. До скління військових та військово-транспортних літальних апаратів додаються спеціальні вимоги щодо їх кулестійкості, а також стійкості до ударів уламками й іншими вражаючими елементами. Із розвитком засобів враження вимоги до кулестійкості скла постійно підвищуються. Це потребує вдосконалення конструкцій скління, розвитку технологій зміцнення та контролю характеристик міцності структурних елементів і багатошарових виробів у цілому, створення нових технічних рішень на основі застосування сучасних технологій зміцнення листового скла, методів контролю ударної стійкості та пошкоджень.

**ІХ ВСЕУКРАЇНСЬКА
НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ**

**“Актуальні питання забезпечення службово-бойової діяльності
військових формувань та правоохоронних органів”**

Збірник тез доповідей

Відповідальний за випуск *Д.В. Павлов*

Комп'ютерна верстка *Д.С. Баулін*

Підписано до друку 16.10.2020р. Формат паперу 60x84/16. Різограф
Папір офсетний. Ум. друк. арк. 15,5. Тираж 50 прим. Зам. № 875

Редакційно-видавничий відділ НАНГУ
Свідоцтво про державну реєстрацію ДК № 1840 від 10.06.2004р.
Друкарня НАНГУ
61001, м. Харків, пл. Захисників України, 3